

ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИМЕЊЕНУ ЕКОЛОГИЈУ
“ФУТУРА“

*Већу Департамана за последипломске студије
Факултета за примењену екологију „Футура“
Универзитета „Сингидунум“-Београд*

*На X и XI седници Наставно-научног већа Факултета за примењену екологију „Футура“, одржаним 22. јуна и 05. јула 2011. године, формирана је Комисија за оцену, писање Извештаја и одбрану израђеног мастер рада кандидаткиње **Биљане Ђоковић**, из Београда, под насловом „**УТИЦАЈ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ И КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА НА ЕКОЛОШКУ БЕЗБЕДНОСТ**“, у саставу: др Јордан Алексић, ванредни професор Факултета за примењену екологију „Футура“, др Бранимир Јовановић, ментор, доцент Факултета за примењену екологију „Футура“ и др Јелена Миловановић, доцент Факултета за примењену екологију „Футура“, Универзитета „Сингидунум“, у Београду. Комисија, након читања, подноси Већу следећи*

ИЗВЕШТАЈ

САДРЖАЈ МАСТЕР РАДА

*Мастер рад кандидаткиње **Биљане Ђоковић** садржи 89 страна куцаног текста, организованог у 4 поглавља, има 20 слика, 4 табеле, 7 графикона, као и библиографију (литературу) која има 52 извора литературних јединица домаћих и страних аутора.*

*Мастер рад обухвата **САЖЕТАК, УВОД, ПРЕДМЕТ И ЦИЉЕВЕ РАДА, МЕТОДОЛОГИЈУ РАДА**, Прво поглавље: **ГЛОБАЛИЗАЦИЈА**, са одељцима: Појам и значај глобализације, Глобалне промене-глобална криза, Глобализација и неразвијени, Еколошке и економске последице глобализације, Друго поглавље: **КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ**, са одељцима: „Дан после смрти“, Трендови климатских промена, Ефекат стаклене баште, Ризици као последице климатских промена, Глечери и ледене плоче, Поплаве, Природне катастрофе, Економске последице климатских промена, Место у улога Србије у процесу климатских промена, Треће поглавље: **УТИЦАЈ ГЛОБАЛНЕ ЕКОЛОГИЈЕ НА РИЗИКЕ У ОСИГУРАЊУ**, са одељцима: Карактеризација осигурања као института друштвене репродукције, Ризик осигурања, Штета, Вредност и вредновање ризика, Превентива у осигурању (одрживо осигурање), Утицај климатских промена на тржиште осигурања, Утицај климатских промена на тржиште реосигурања, Консолидација и утицај глобализације на тржиште реосигурања, Кјото протокол и Минхенска иницијатива као модели управљања,*

Четврто поглавље: **ГЛОБАЛНА ЕКОЛОГИЈА И ЕКОЛОШКА БЕЗБЕДНОСТ**, са одељцима: Појам еколошке безбедности, Безбедност као друштвена појава, Еколошка безбедност и природни процеси, Еколошка безбедност и друштвени процеси, Утицај стања екологије на човека и друштво, Изградња система еколошке безбедности, **ЗАКЉУЧАК** и **ЛИТЕРАТУРУ**.

АНАЛИЗА МАСТЕР РАДА

У **САЖЕТКУ** кандидаткиња нас уводи у тему мастер рада и констатује да је историја цивилизације обележена са два глобална циља-створити што више, квалитетније и ефикасније, као и сачувати вредности створеног уз смањивање могуће штете на најмању могућу меру. Глобализација, како наглашава кандидаткиња, као доминантни и општеприсутни феномен има своје утицаје на све аспекте и области живота и рада. Промене које су резултат човековог деловања, као и промене у природи на глобалном плану, климатске промене, утичу на повећање ризика којима је изложено људско друштво.

У **УВОДУ** кандидаткиња наглашава да су током целог развоја човечанства рушилачке снаге природе и санирање последица природних катастрофа представљају велики изазов, јер су жртве и материјелни губици у овим случајевима обично веома велики. Поред тога, време у коме живимо карактерише нагли развој свих врста производње. Процеси производње се модернизују. Са развојем науке, технике и технологије, све је већи број материјела које човек користи у циљу задовољавања својих потреба. Наука данас познаје преко четири милиона хемијских једињења од којих се, према грубим проценама, у свакодневној употреби налази више десетина хиљада, а међу њима су и оне материје које могу изазвати различита штетна дејства. Кључни задатак истраживања климе је да се идентификују размере варијабилности климе, као и да се одреде узрочно-последични односи повезани са овим варијабилностима. Србија, констатује кандидаткиња, нема развијене фондове који би надокнадили штете ширих размера. Подручја која би била погођена неком природном катастрофом морала би сама да сносе трошкове опоравка. Ефикасније је размишљати о превенцији, ублажавању и умањењу него о хитној интервенцији и одговору када се штете догоди. Осигурање је један од начина смањења последица катастрофалних догађаја. Постојање црних тачака, односно места потенцијалних еколошких акцидената, са ризиком тешких и неконтролисаних загађења представља претњу на локалном, а посебно на прекограничном нивоу. **Еколошка безбедност је фактор људске безбедности, која треба да омогући и гарантује квалитет живота.** Претње еколошкој безбедности често подразумевају прекограничне и глобалне последице за које је неопходна међународна сарадња. Сви битни чиниоци екологије и еколошке безбедности су-констатује кандидаткиња- мерљиви.

У **ПРЕДМЕТУ И ЦИЉЕВИМА РАДА** кандидаткиња истиче да је то утицај глобализације и климатских промена на еколошку безбедност, а да је циљ истраживања рада да укаже на сложеност и поступност глобализације, да опише улогу и значај процеса глобалних промена у свету, укаже на корист, односно последице глобализације и климатских промена по развијена тржишта, као и тржишта у развоју, тенденције у будућем току процеса глобализације у

овој области и укаже на потенцијално катастрофичне последице необузданог технолошког раста и пустошења природе.

У делу **МЕТОДОЛОГИЈА РАДА** кандидаткиња наглашава да је коришћен **метод** анализе садржаја текстова везаних за глобализацију, климатске промене, као и утицај и последице на животну средину и еколошку безбедност. Анализа је вршена обрадом података о пређашњим, а посебно садашњим кретањима у области глобализације и климатских промена на нивоу примарне анализе изворних докумената из одговарајуће литературе, као и секундарне анализе литературе у овој области. У истраживању су коришћени **синтетички, индуктивни, дедуктивни и компаративни метод, а оквир истраживања је одређен следећим хипотезама:**

- Процес глобализације је комплексан и сложен процес који значајно утиче на све аспекте људског друштва.
- Поступак глобализације тржишта земаља које су у развоју може имати и негативне и позитивне последице.
- С глобализацијом је дошло до еколошких проблема који могу довести до неповратних разарајућих процеса са катаклизмичним последицама.
- Природне катастрофе се посебно интензивирале последњих неколико година, проузрокујући велике штете.
- Предвиђање катастрофа и тачна анализа потенцијалних губитака је веома важна за светску популацију јер су сви угрожени њиховим остварењем. Стога, коришћење најмодерније технологије за предвиђање и анализу истих је од круцијалне важности за сва жива бића на планети Земљи.
- Највећу корист од глобализације су до сада имале развијене земље. И поред тога, ниједна земља, поготову она у развоју, не може остварити већи економски раст и развој уколико остане ван глобализационих токова.

У поглављу **1. ГЛОБАЛИЗАЦИЈА**, кандидаткиња дефинише **глобализацију** као процес стварања јединственог економског, политичког и културног простора на нашој планети, тј. повезивање свих конкретних друштава у „светско друштво“. Човечанство је, констатује кандидаткиња, саставни део природе и у потпуности зависно од средине уз постојање ограничености и коначности природно-ресурског (еколошког) потенцијала земље који није могуће проширивати изнад природно-системских ограничења. Због тога **ЕКОЛОШКА КРИЗА** представља **нарушавање уравниотежености услова и утицаја у човековој животној средини, у јединству њене природне и друштвене компоненте и изражава се у угрожености стабилног функционисања како биосфере тако и друштва, доводећи у питање егзистенцију човека као природно-друштвеног бића. Савремени човек данас се налази можда пред најтежим испитом у току свог развоја: „Како превазићи кризу човечанства, изазвану ограниченошћу резерви природних ресурса (обновљивих и необновљивих), како пребродити енергетску кризу и упоредо с тим многострано драстично загађење природне средине, експлозију популације, глад, беду и др.?“.**

Одговор је у екологазији **привредне делатности која представља критичко преиспитивање праваца развоја науке и технологије**, са циљем да се утврде разлике између оног што је технички могуће и оног што је друштвено пожељно, или у крајњој мери прихватљиво. **Захтев за глобалном екологазијом привредне делатности произилази из универзалности науке и на њој засноване техничке глобализације која се прожима са економском глобализацијом.** Претњама од глобалне еколошке катастрофе мора се одговарати глобалном екологазијом привредне делатности. А то значи, како кандидаткиња наглашава, да глобализовани свет, “светско друштво”, треба да буде тако уређено да је могућа екологазија привредне делатности на глобалном плану.

У поглављу **2. КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ** кандидаткиња наглашава да се у свету данашњице не поставља више питање да ли постоји или не глобална промена климе већ како се евидентне климатске промене одражавају и како ће се одразити, као и какве изазове проузрокују на живот на Земљи, на економију. Климатске промене утичу на све аспекте човековог живота, осећања и понашања, начин и садржај исхране, трошкове загревања или расхлађивања. Такође, клима одређује разноврсност пољопривредне производње, врсте биљних и животињских врста, а утичући на односе понуде и тражње за одређеним производима, клима индиректно утиче и на финансијски систем, а постоји и узрочно-последична повезаност између животног стандарда и климе.

На пораст природних катастрофа, који је попримио драматичне размере последњих деценија, најзначајније је утицао глобални раст броја становника и остали догађаји у вези са тим, као што су урбанизација, изградња у областима које су високо изложене ризику и промене у животној средини. Климатске промене, осим директног утицаја на повећање догађаја као што су урагани и олује има и бројне друге последице, као што су утицаји на расположивост хране, насељавање, људско здравље, екосистеме, водене ресурсе.

Сасвим је сигурно, констатује кандидаткиња, да ће се глобалне климатске промене догодити, али није сигурно у којој ће мери бити погубне за нашу цивилизацију, човечанство и сва жива бића на овој планети. Главни разлог зашто још не знамо димензије промене које нас очекују је чињеница да не знамо колика је количина гасова (углавном метана, који око 25 пута више него угљен-диоксид делује као гас стаклене баште) која је заробљена у земљи и мочварама и испод вечног леда и која ће бити ослобођена отопљавањем.

У поглављу **3. УТИЦАЈ ГЛОБАЛНЕ ЕКОЛОГИЈЕ НА РИЗИКЕ У ОСИГУРАЊУ**, кандидаткиња разматра и актуелизује, у оквиру посебних одељака, све битне аспекте утицаја процеса глобализације и климатских промена на област и ризике у осигурању, констатујући да је осигурање веома важан институт друштвене репродукције, који делује као својеврсни коректив поремећаја насталих због дејства рушилачких сила изазваних природом или људском деструкцијом. Осигурање пружа економску заштиту осигураницима од штетних дејстава и економских поремећаја, а ризик представља комбинацију вероватноће догађаја и његових последица.

Одговор на питање о изазовима који се јављају са растућим климатским ризицима, закључује кандидаткиња, могао би да пружи модел управљања климатским ризицима који ће укључити осигурање, као инструмент за прилагођавање климатским променама.

У поглављу 4. **ГЛОБАЛНА ЕКОЛОГИЈА И ЕКОЛОШКА БЕЗБЕДНОСТ**, кандидаткиња наглашава да обезбеђење одговарајућег нивоа заштите животне средине у актуелним урбаним условима данас представља значајан проблем. Кандидаткиња дефинише **ЕКОЛОШКУ БЕЗБЕДНОСТ** као безбедност грађана од: неодговорног загађивања ваздуха, земљишта, биљног и животињског света; неодговорног коришћења природних богатстава (воде, руде и минерала, рибног и ловног фонда, шљунка, песка итд.); неефикасних институција за спровођење закона; и нас самих у понашању према природи, животној средини и окружењу. Еколошка безбедност подразумева искључивање било које делатности човека која штетно делује на окружење, ситуације у којој постоји одсуство опасности наношења губитака природној средини и здрављу становништва, као и пожељан степен конструктивности државне еколошке политике.

Кандидаткиња, наглашавајући директну везу између процеса глобализације и климатских промена, сматра сврсисходним да се изгради систем еколошке безбедности. Јер, како наглашава кандидаткиња, систем мерења еколошке безбедности мора бити јединствен међународни систем у који ће се уклопити сви државни системи и системи у оквиру држава.

У **ЗАКЉУЧКУ** кандидаткиња прво констатује да је **Глобализација** процес у коме су се нашле све земље независно од интензитета и њихове воље. Глобализација представља незаобилазан процес у коме све земље морају да се суштински и институционално прилагоде како би убрзале свој раст и развој. Не може се, наглашава кандидаткиња, са сигурношћу знати куда, дугорочно гледано, води глобализација таква каква јесте, али се глобализација мора сагледати као истријски тренд који се не може „укинути“. То је процес који одређује нова правила игре и развоја у савременом свету.

Промена климе у виду глобалног загревања имају и имаће велики утицај на човека и његове активности. Промена климе карактерисала је целокупну историју људског друштва и константно приморавала човека и његове активности на адаптацију њеним променама. Глобално загревање, као дугорочно испољени најновији тренд у климатским променама такође захтева детаљан приступ у свим сферама човековог живота јер то представља једини пут његовог опстанка. Управо из тог разлога, кључни задатак истраживања климе, како наглашава кандидаткиња, је да се идентификују размере варијабилности климе, као и да се одреде узрочно-последични односи повезани са овим варијабилностима. Резултати таквих истраживања могу се применити у циљу предвиђања будућих климатских промена и минимизирања њихових негативних утицаја.

Тржишта у развоју која се укључују у светску економију, због свог приметног економског раста, **повећавају тражњу за услугама осигурања**. Србија, констатује кандидаткиња, нема развијене фондове који би надокнадили штете ширих размера. Подручја која би била погођена неком природном катастрофом морала би сама да снесе трошкове опоравка. Осигуравајући фондови имају

примарну осигуравајућу функцију-надокнаду штете, а секундарна функција им је пласман новчаних средстава.

Очување животне средине је битан елемент безбедности. Постојање црних тачака, односно места потенцијалних еколошких акцидента, са ризиком тешких и неконтролисаних загађења на локалном, а посебно на прекограничном нивоу, представља-како констатује кандидаткиња-претњу која мора бити минимизована или елиминисана. У том послу потребно је да буду ангажовани сви, од оних који су директно угрожени до међународних институција чија је делатност обезбеђивање предуслова за безбедност и сарадњу. Јер, закључује кандидаткиња, **еколошка безбедност је фактор људске безбедности, која треба да омогући и гарантује квалитет живота.**

З А К Љ У Ч А К

На основу презентованог садржаја мастер рада може се констатовати да је кандидаткиња одабрала актуелни научни и стручни проблем, који је мултидисциплинарно, систематично, детаљно и прецизно сагледала кроз призму више научних дисциплина.

На основу изнетог, **Комисија предлаже Већу Департмана за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“, Универзитета „Сингидунум“ у Београду, да се мастер рад кандидаткиње Биљане Ђоковић, из Београда, под насловом „УТИЦАЈ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ И КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА НА ЕКОЛОШКУ БЕЗБЕДНОСТ“, УСВОЈИ и кандидаткињи ОДОБРИ ЈАВНА ОДБРАНА.**

У Београду, 14. јула 2011. године

К О М И С И Ј А :

1. Доц. др Бранимир Јовановић, ментор
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет „Сингидунум“

2. Проф. др Јордан Алексић,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет „Сингидунум“

3. Доц. др Јелена Миловановић,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет „Сингидунум“
